

LEFAPHA LA THUTO LA GAUTENG
TLHATLHOBO YA MAKGAOLAKGANG

SETSWANA PUO YA NTLHA
SEEMOGARE
(Pampiri ya Bobedi)

NAKO: Diura tse 2

MADUO: 75

DITAELO:

- Pampiri e, e arogantswe ka dikarolo tse tharo A, B, le C.
  - Buisa ditaello tsa karolo nngwe le nngwe pele o araba dipotso.
  - Dirisa dipalo tse di dirisitsweng, se fetole dipalo tsa dipotso.
  - Araba dipotso tsotlhe ka Setswana mme mokwalo wa gago o bonale.
-
-

KAROLO YA A
MABOKO

POTSO 1

Mo karolong e, o tshwanetse go araba dipotso di le PEDI fela

Selelo sa mmoki: M.C.D. Mogotsi

1.1 Buisa nopolole ke eo, mme morago o arabe dipotso tse di latelang:

Motlha, nkemele

3 Kajeno letsatsi le tsile kadisele,
Le tsile ka mokgweleo pelong ya me;
Therisano motho wa me a e lebala le penne,
Tsa maloba ya nna dithuthuntshwane.

6 Mo ratele dikobong a robetse.
Mme o nkutswetse lorato lwa pelo ya gagwe.
Mo fetole maikutlo a bapile nao,
A suhula melongwana, mo rotloetse ka
lerumo.

9 Nnyaa, buisana nae jaaka motho;
Mme o mmontshe pelo ke e mmuletse;
Mo gakolole ka lorato ke lo dutile
12 Gonne sebaka se sa le gone fa a dumela

- 1.1.1 Morero wa leboko le ke eng? (1½)
- 1.1.2 Tshegetsa karabo ya 1.1.1 ka go nopola mola go tswa mo lebokong le. (2)
- 1.1.3 Mmoki o dira boikuelo jwa eng? (2)
- 1.1.4 Naya leina la sekapuo se se dirisitsweng mo lebokong le. (1)
- 1.1.5 Tshegetsa karabo ya gago ka go nopola mola o sekapuo se se mo go 1.1.4 se dirisitsweng mo go ona. (2)
- 1.1.6 Nopola o bo o neye ponagalo ya poko e e tlhagelelang mo meleng 1 le 2. (2)
- 1.1.7 Tlhalosa mola 9. (2)
- [12½]**
- 1.2 Buisa temana ke eo, mme morago o arabe dipotso tse di latelang:

Dikgole bofologa

3 Lefatsheng ga ke na botshabelo;
Le phirima ke tlhoka mogomotsi
Ke fophole ke senka kgomotso,
Ke mpampetsa ke tlhoka boroko!
6 Bagaetsho nna ga ba nthate;
Le naledi ya pelo ga ba e nthatele.
Go phatsima, ke e lebe ke e lebele fale;
La bone, lefoko, le nne le motlatsi.

- 1.2.1 Go kaiwa eng ka setlhogo sa leboko le? (2)
- 1.2.2 Senola maikutlo a mmoki. (1½)
- 1.2.3 Naya mathata a le mabedi a mmoki a rakanang nao mo lelapeng la gaabo. 2x2=(4)
- 1.2.4 Tlhalosa mola 3. (2)
- 1.2.5 Fa leina la sekapuo se se dirisitsweng mo moleng 6. (1)
- 1.2.6 Nopola o bo o neye ponagalo ya poko e e fitlhelwang mo moleng 3 le 4. (2)
- [12½]**

1.3 Buisa leboko ke le, mme morago o arabe dipotso tse di latelang:

Batlase, lo njetse kgomo

3 Morongwe ke mongwe wa balattha-loleme,
Lentlhwane le sena go tswa mo iso, a tloa ka phatsa,
Meretlwe e mo farafere, leino le lela.
Leba fela jaaka a fufutse, ngwana wa batho;
O ja a jela tlholo!

6 Mokai le ene ke yole, o ntshitse matlho ka logora,
Dinama, motho wa batho, o ntse a di tloetsa ba sa mmone.
Bona fela jaaka motsalae, Serobebe, a mo eme nokeng.

9 Leba, ba itsa mpa tsa bona bo kgora..
Rure, banna ba, ga ba je ba a olela.

- 1.3.1 Tlhalosa setlhogo sa leboko le. (2)
- 1.3.2 Fa leina la sekapuo se se dirisitsweng mo moleng 3. (1)
- 1.3.3 Morongwe o fufudisitswe ke eng? (2)
- 1.3.4 Leboko le ke la mofuta ofe? (1½)
- 1.3.5 Nopola o bo o neye ponagalo ya poko e e fitlhelwang mo moleng 9 (2)
- 1.3.6 Tlhalosa dipolelo tse di latelang:
- (a) Mongwe wa balattha-loleme. (2)
- (b) Meretlwe e mo farafere. (2)
- [12½]**

1.4 Buisa leboko, mme morago o arabe dipotso tse di latelang:

Nna nonyane ke a lela

3 Ka dikologa tlhogo,
Madi a pumpunyega ka mafega;
Madiopo ntlogele ke a rapela;
Loso nkamogele ke a goroga.

6 Bosigo go utlwala modumo;
Selelo sa banyane se tlhaba pebo,
Ba lelela go phura tlhogo,
Mosimane a reteleletsa tlhogo.

- 1.4.1 Nonyane e lelela eng? (1½)
- 1.4.2 Fa dilo di le PEDI tse di diragalelang nonyane bosigo. 2x2=(4)

- 1.4.3 Naya leina la sekapuo se se dirisitsweng mo moleng 3. (1)
- 1.4.4 Nopola o bo o neye ponagalo ya poko e e fitlhelwang mo moleng 7 le 8. (2)
- 1.4.5 Tlhalosa mela e e latelang:
- (a) Ka dikologa tlhogo. (2)
- (b) Ba lelela go phura tlhogo. (2)
- [12½]

MADUO A KAROLO YA A: [25]

**KAROLO YA B
TERAMA**

Araba potso e le nngwe fela mo karolong e. Fa o araba 2.1 mo go karolo B o tshwanetse go araba 3.2 mo go karolo C. Fa o araba 2.2 mo go karolo B o tshwanetse go araba 3.1 mo go karola C.

POTSO 2

Dintshontsho tsa lorato – L. D. Raditladi

2.1 Buisa temana e e latelang, mme o itse go araba dipotso:

A : Ke lebile basadi botlhe ba mono,
Botlhe ke ba kitla ka sekgono;
Mmamotia a le nosi o a nkgatlha,
Bontle jwa gagwe nna bo a mphattha,
Ke a paputla, moma ke etsa sefofu,
Ke etsa motsofe yo mogolo wa phofu.
Mo pelong ya me ke a lwala, ke a nyelela,
O a ntia Mmamotia, se ntie, ke a rapela.

B : O ka bo o se mhaladi nka bo ke go reetsa.
Mhaladi ga a na le go twe o na le lorato.
Morafe wa gaetsho ga o ka ke wa ntshetsa
Ka lorato lo ka kuisa pherere ya molato.

A : Mmamotia, lorato ga lo na mmala,
Lorato ga lo na ngwana le mogolo,
Ga lo na kgosi le motlhanka le mhaladi.

B : Rrekgosi, loma Sakoma tsebe o mo thagise,
O mo itsise fa lefatshe le ka tsoga le duma,
Bagaetsho mebileng ba sa ntshegise,
Le letlhafula ba ka dika ba sa le loma.

- 2.1.1 Fa maina a dibui **A** le **B**. (2)
- 2.1.2 Dibui tse di bua di le kwa kae? (1)

- 2.1.3 Neela mabaka a a farologaneng a a isitseng dibui tse kwa di leng gona. (4)
- 2.1.4 Mmui **A** o kaya eng fa a re basadi botlhe o ba kitla ka sekgono? (2)
- 2.1.5 Mmui **A** ke mofaladi wa morafe ofe? (1)
- 2.1.6 A morafe wa gaabo Mmui **B** o ne wa se ka wa mo tshegisa jaaka a kaile? Tshegetsa karabo ya gago ka go fa dintlha di le PEDI. (5)
- 2.1.7 Tlhalosa gore go kaiwa eng fa go twe lorato lo ka kuisa pherere ya molato (2)
- 2.1.8 Pherere e e nnileng teng mo morafeng o, e tlhodilwe ke eng? (2)
- 2.1.9 Rrekgosi o tsalana jang le Mmui **A**? (1)
- 2.1.10 A Rrekgosi o ne a loma Sakoma tsebe jaaka Mmui **A**, a ne a lopa? Tshegetsa karabo ya gago ka lebaka. (3)
- 2.1.11 Puisano ya Mmui **A** le Mmui **B** e ne ya felela jang? (2)
- [25]**

KGOTSA

- 2.2 (a) Kwala temana ya dintlha di le TLHANO ka kgosi Sekgoma le jaaka a lekile go diragatsa tolamo, molao le katlholo mo motseng wa gagwe. (5)
- (b) Naya semelo sa ga Sakoma le Kalafi. Fa dintlha tse TLHANO go mongwe le mongwe. 10x2=(20)

MADUO A KAROLO YA B: [25]

KAROLO YA C
PADI

Araba potso e le nngwe fela mo karolong e. Fa o araba 3.1 mo karolong ya C o tshwanetse go araba 2.2 mo karolong ya B. Fa o araba 2.1 mo karolong ya B o tshwanetse go araba 3.2 mo karolong ya C.

POTSO 3

Masaikategang a magodimo – J. M. K. Mekgwe

3.1 Buisa temana e e latelang, mme morago o arabe dipotso:

Ga utlwala ditlhobolo di kgethenya fa gaufi. Ba ya kwa letlhabaphefong. Mapodisa a bomagogorwane ba rutwa go thunya. A ba tlhoma leitlho o ka re ke la ntlha a bona tiragalo ya go nna jalo. E tswe a sa bolo go nna a tswa mo go yona makgetlo a o sa tsholeng o a gakologelwa. Ntekwane mogopolo ga o koo, o kwa morathong wa Bathoeng. O ka bo a tshotse tlhobolo ka tsatsi leo, o ka bo a ba rutilwe magokonyane a botshelo! Ke gore eng e re motho a go itaya lesama la molema o mo nee la moja? Gore a tsamae a romela matlakala mangwe le mangwe gore a kgakgafalele mo go wena! Nnayaa, mo itee la moja le wena, gore botlhe ba ba bogetseng, gammogo le ena, ba go tshabele setlhareng sa mmitlwa! A gagaupana go lemoga bothogo jo bo medileng mo pelong yagagwe. E le ruri lefatshe le fetola semelo sa motho!

- 3.1.1 Ke moanelwa ofe yo mogopolo wa gagwe o neng o le kwa morathong wa Bathoeng? (1)
- 3.1.2 Moanelwa yo o mo kaileng mo go 3.1.1 o ne a le kwa kae fa mogopolo o boela kwa morathong wa Bathoeng? (1)
- 3.1.3 Fa mabaka a le MABEDI a a lerileng moanelwa yo kwa lefelong le o le kaileng mo go 3.1.2 2x2=(4)
- 3.1.4 Tlhalosa tiragalo ya kwa morathong wa Bathoeng. Fa dintlha di le NNE. (4)
- 3.1.5 O ikaegile ka temana, fa semelo sa moanelwa yo mogopolo wa gagwe o neng o le kwa morathong wa Bathoeng ka go nopola ntlha mo temaneng. (2)
- 3.1.6 Naya maina a baanelwa ba le babedi ba ba ka bong ba rutilwe magokonyane ka letsatsi leo. (2)

- 3.1.7 Baanelwa ba o ba kaileng mo go 3.1.6 ba amana jang le tiragalo ya kwa morathong wa Bathoeng? (2)
- 3.1.8 Tlhaloso e ba e fileng moeteledipele wa bona mabapi le tiragalo ya kwa morathong wa Bathoeng ke efe? (2)
- 3.1.9 Moeteledipele wa bona o tshwaetse ka lefe? (2)
- 3.1.10 Go ne ga logiwa leano lefe go fitlhelela maikaelelo a bona a wediwa ka maikaelelo a bona a kwa morathong wa Bathoeng a ne a folotsa? (2)
- 3.1.11 A baanelwa ba, ba ne ba atlega ka leano la bona? Tshegetsa karabo ya gago ka lebaka (3)
[25]

KGOTSA

- 3.2 Le fa mokwadi a tlhagisitse kgang ya gagwe sentle, go na le makoanyana a a tlhagelelang. O ikaegile ka ntlha e, kwala tlhamo ya tsebe le seripa ka makoa a a tlhagelelang mo pading e. **[25]**

MADUO A KAROLO YA C: [25]

PALOGOTLE: 75